

فصل ۱

نمونه کار تایپ لاتک

★ typelateX.ir ★

★ متون ساده و فرمول‌دار

برای انجام محاسبات آماری اغلب لازم است که توابع توزیع احتمال، یا توابع احتمال و یا توابع چگالی احتمال معلوم باشند. اما در مطالعه پدیده‌های تصادفی اغلب اتفاق می‌افتد که برای بعضی متغیرهای تصادفی نمی‌توان هیچ یک از این توابع را تعیین کرد. ولی می‌توان میانگین و یا واریانس آنها را محاسبه کرد. در چنین مواردی هرچند نمی‌توان احتمال‌های دقیق را محاسبه کرد اما می‌توان با استفاده از قضایای حدی آنها را تقریب زد.

تعریف. (همگرایی در احتمال): دنباله متغیرهای تصادفی $\{X_n\}$ در احتمال به متغیر تصادفی X همگراست، هرگاه برای هر $\epsilon > 0$ داشته باشیم:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} P(|X_n - X| \geq \epsilon) = 0$$

این همگرایی را با نماد $X_n \xrightarrow{P} X$ نشان می‌دهیم.

تعریف. (همگرایی تقریباً حتمی): دنباله متغیرهای تصادفی $\{X_n\}$ تقریباً حتمی به متغیر تصادفی X همگراست، هرگاه برای هر $\epsilon > 0$ داشته باشیم:

$$P(\lim_{n \rightarrow \infty} |X_n - X| \geq \epsilon) = 0 \equiv P(\lim_{n \rightarrow \infty} |X_n - X| < \epsilon) = 1$$

این همگرایی را با نماد $X_n \xrightarrow{a.s.} X$ نشان می‌دهیم.

تعریف. (همگرایی در توزیع): دنباله متغیرهای تصادفی $\{X_n\}$ در توزیع به متغیر تصادفی X همگراست، هرگاه به ازای تمام x ‌هایی که در آنها $F_X(x)$ پیوسته است، داشته باشیم:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} F_{X_n}(x) = F_X(x)$$

این همگرایی را با نماد $X_n \xrightarrow{d} X$ نشان می‌دهیم.

قضیه ۱۰.۰.۱ (قانون ضعیف اعداد بزرگ): فرض کنید $\{X_n\}$ دنباله‌ای از متغیرهای تصادفی مستقل و هم‌توزیع (*iid*) با

میانگین μ و واریانس متناهی σ^2 باشند. $S_n = \sum_{i=1}^n X_i$ ، آنگاه:

$$\frac{S_n}{n} \xrightarrow{P} \mu; \quad n \rightarrow \infty.$$

فرض کنید که Y یک بردار تصادفی p بُعدی با تابع چگالی احتمال $f(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta})$ روی $\mathcal{R}^p$ و بردار $\boldsymbol{\theta} = (\theta_1, \dots, \theta_d)^\top$ بردار پارامترهای مجهول باشد. "T" را "ترانهاده" بردار یا ماتریس تعریف می‌کنیم. اگر $w_1, \dots, w_n$ یک نمونه تصادفی n تایی از بردار تصادفی W با تابع چگالی $f(\mathbf{w}; \boldsymbol{\theta})$ و $\mathbf{y} = (w_1^\top, \dots, w_n^\top)$ باشد، آنگاه،

$$f(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta}) = \prod_{j=1}^n f(w_j; \boldsymbol{\theta})$$

حال می‌خواهیم بردار $\boldsymbol{\theta}$ را به روش ماکسیمم درستنمایی برآورد کنیم. تابع ماکسیمم درستنمایی $\boldsymbol{\theta}$ به صورت $L(\boldsymbol{\theta}) = f(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta})$ داده می‌شود. برآورد ماکسیمم درستنمایی $\boldsymbol{\theta}$ با نماد $\hat{\boldsymbol{\theta}}$ نشان داده شده و از حل معادله درستنمایی $\frac{\partial L(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta}} = 0$ یا به طور معادل $\frac{\partial \log L(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta}} = 0$ بدست می‌آید. فرض کنید که،

$$\mathbf{I}(\boldsymbol{\theta}; \mathbf{y}) = -\frac{\partial^2 \log L(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta} \partial \boldsymbol{\theta}^\top}$$

★★ ایجاد پاورقی

فرض کنید $\boldsymbol{\theta} = (\theta_1, \dots, \theta_d)$ بردار پارامتر توزیع مورد نظر باشد، روش نیوتن-رافسون^۱ برای حل معادله درستنمایی $S(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta}) = 0$ ، بردار گرادیان لگاریتم تابع درستنمایی یعنی $S(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta})$ را با بسط سری تیلور حول $\boldsymbol{\theta}^{(m)}$ به صورت زیر تقریب می‌زند:

$$S(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta}) \approx S(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta}^{(m)}) - \mathbf{I}(\boldsymbol{\theta}^{(m)}; \mathbf{y})(\boldsymbol{\theta} - \boldsymbol{\theta}^{(m)})$$

مقدار $\boldsymbol{\theta}^{(m+1)}$ از مساوی صفر قراردادن عبارت سمت راست رابطه بالا بدست می‌آید:

$$\boldsymbol{\theta}^{(m+1)} = \boldsymbol{\theta}^{(m)} + \mathbf{I}^{-1}(\boldsymbol{\theta}^{(m)}; \mathbf{y})S(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta}^{(m)}) \quad (1.1)$$

★★★★ typelatex.ir با ما همراه باشید ★★★★★

^۱Newton-Raphson Method

★★★ فرمول‌های چند خطی

برای این منظور داریم:

$$\begin{aligned}
\|l_{(n)}(\boldsymbol{\mu})(\omega) - l_{(n)}(\boldsymbol{\mu}^{(\cdot)})(\omega)\| &= \frac{1}{n} \left[\sum_{i=1}^m \frac{(y_{i1}(\omega) - \mu_1)^2}{2\sigma_1^2} - \sum_{i=1}^m \frac{(y_{i1}(\omega) - \mu_1^{(\cdot)})^2}{2\sigma_1^2} \right] \\
&+ \frac{1}{n} \left[\sum_{i=m+1}^k \frac{(y_{i2}(\omega) - \mu_2)^2}{2\sigma_2^2} - \sum_{i=m+1}^k \frac{(y_{i2}(\omega) - \mu_2^{(\cdot)})^2}{2\sigma_2^2} \right] \\
&+ \frac{1}{2n} \left[\sum_{i=k+1}^n (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu})^\top \boldsymbol{\Sigma}^{-1} (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu}) \right. \\
&- \left. \sum_{i=k+1}^n (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu}^{(\cdot)})^\top \boldsymbol{\Sigma}^{-1} (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu}^{(\cdot)}) \right] \\
&\leq \frac{1}{n} \left\| \sum_{i=1}^m \frac{(y_{i1}(\omega) - \mu_1)^2}{2\sigma_1^2} - \sum_{i=1}^m \frac{(y_{i1}(\omega) - \mu_1^{(\cdot)})^2}{2\sigma_1^2} \right\| \\
&+ \frac{1}{n} \left\| \sum_{i=m+1}^k \frac{(y_{i2}(\omega) - \mu_2)^2}{2\sigma_2^2} - \sum_{i=m+1}^k \frac{(y_{i2}(\omega) - \mu_2^{(\cdot)})^2}{2\sigma_2^2} \right\| \\
&+ \frac{1}{2n} \left\| \sum_{i=k+1}^n (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu})^\top \boldsymbol{\Sigma}^{-1} (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu}) \right. \\
&- \left. \sum_{i=k+1}^n (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu}^{(\cdot)})^\top \boldsymbol{\Sigma}^{-1} (\mathbf{y}_i(\omega) - \boldsymbol{\mu}^{(\cdot)}) \right\|
\end{aligned}$$

★★★★ انواع جدول‌ها

جدول ۱.۱: برآوردهای نقطه‌ای فواصل اطمینان ۹۰ درصد برای داده‌های شرکت آپکس.

پارامترها	روش مبتنی بر درستنمایی		روش کمترین مربعات	
	برآورد	فاصله اطمینان ۹۰ درصد	برآورد	فاصله اطمینان ۹۰ درصد
μ	۷۱/۰	(۶۴/۶۹, ۷۷/۳۱)	۷۱/۰	(۶۱/۸۳, ۸۰/۱۷)
σ_b^2	۵۵/۱	(۷/۸۰, ۲۴۱/۵۴)	۷۳/۶	(-, -)
σ^2	۷۵/۶	(۴۳/۷۷, ۱۴۷/۴۳)	۷۵/۶	(۴۵/۳۶, ۱۶۵/۲۰)
σ_b^2/σ^2	۰/۷۲۹	(۰/۱۳۱, ۲/۴۶۶)	۰/۹۷۴	(۰/۱۵۰, ۶/۹۴۷)
$\sigma_b^2/(\sigma_b^2 + \sigma^2)$	۰/۴۲۲	(۰/۱۱۶, ۰/۷۱۲)	۰/۴۹۳	(۰/۱۳۰, ۰/۸۷۳)

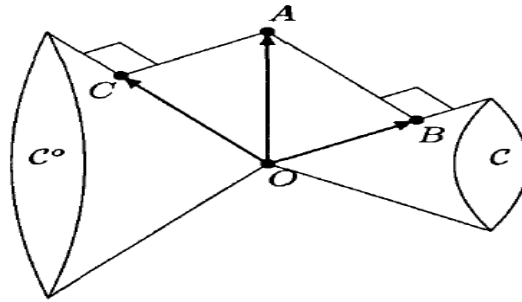
جدول ۲.۱: برآورد پارامترها و p -value.

آزمون نمره	مدل نامعقد		مدل معقد	
	برآورد	نمره (p -value)	برآورد	نمره (p -value)
آزمون نمره	-	۳۵/۱۸ (< ۰/۰۰۰۱)	-	۳۵/۱۸ (< ۰/۰۰۰۱)
β	۷/۳۱۴	۴/۰۴۴ (۰/۰۴۴)	۷/۳۱۴	۴/۰۴۴ (۰/۰۴۴)
β_1	۰/۰۸۵	۰/۸۹۷ (۰/۳۴۴)	۰/۰۸۵	۰/۸۹۷ (۰/۳۴۴)
β_2	۰/۵۱۰	۳/۸۳۳ (۰/۰۵۱)	۰/۵۱۰	۳/۸۳۳ (۰/۰۲۵)

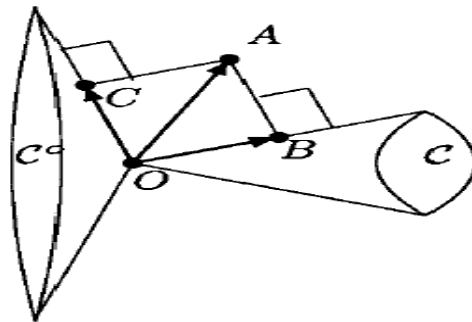
جدول ۳.۱: MSE نسبی برآوردگرهای بدست آمده از الگوریتم‌های مختلف با $n = 20$.

نسبی MSE	مقادیر پارامتر						
	$\beta_0 = 0$	$\beta_1 = 0$	$\beta_2 = 0$	$\sigma^2 = 1$	$d_{11} = 1$	$d_{12} = 0.5$	$d_{22} = 1$
MSE_{λ}/MSE	۶۱/۳۷	۵۰/۷۴	۵۰/۲۰	-	-	-	-
MSE_{τ}/MSE	۶۱/۳۸	۵۰/۷۵	۵۰/۲۰	۱۰۰/۱	۱۰۰/۵	۱۰۰/۱	۱۰۰/۰
MSE_{γ}/MSE	۶۱/۳۶	۵۰/۷۴	۵۰/۲۰	۱۰۰/۶	۱۰۰/۴	۱۰۲/۲	۱۰۱/۰
	$\beta_0 = 0$	$\beta_1 = 0.5$	$\beta_2 = 0.5$	$\sigma^2 = 1$	$d_{11} = 1$	$d_{12} = 0.5$	$d_{22} = 1$
MSE_{λ}/MSE	۸۱/۵۳	۷۵/۴۷	۵۲/۰۲	-	-	-	-
MSE_{τ}/MSE	۸۱/۵۴	۷۵/۴۸	۵۲/۰۲	۱۰۰/۱	۱۰۰/۴	۱۰۰/۰۶	۱۰۰/۰
MSE_{γ}/MSE	۸۱/۵۴	۷۵/۴۷	۵۲/۰۲	۱۰۰/۱	۱۰۰/۳	۱۰۲/۵۲	۱۰۰/۹
	$\beta_0 = 0$	$\beta_1 = 0.1$	$\beta_2 = 0.1$	$\sigma^2 = 1$	$d_{11} = 1$	$d_{12} = 0.5$	$d_{22} = 1$
MSE_{λ}/MSE	۹۷/۱۵	۹۶/۲۰	۵۸/۰۲	-	-	-	-
MSE_{τ}/MSE	۹۷/۱۶	۹۶/۲۲	۵۸/۰۲	۱۰۰/۱	۱۰۰/۳	۱۰۰/۱	۱۰۰/۰
MSE_{γ}/MSE	۹۷/۱۵	۹۶/۲۰	۵۸/۰۲	۱۰۰/۱	۱۰۰/۴	۱۰۲/۰	۱۰۰/۴

ایجاد تصویر ★★★★★

شکل ۱.۱: تصویر متعامد OA روی C و C^0 وقتی که $V \neq I$ است.

شکل ۲.۱: تصویر متعامد OA روی C و C^0 وقتی که $V = I$ است.